

**การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์
และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**

**The Evaluation of the Master of Arts Program in Communication Arts
and Information B.E. 2552 Kasetsart University**

จutharat Sarawanawong¹

Jutharat Sarawanawong

Saranthorn Sasithanakornkaew²

Saranthorn Sasithanakornkaew

Natagrit Vantamay³

Natagrit Vantamay

Wallapa Chantrdee⁴

Wallapa Chantrdee

Duangkaew Ngernpoolsap⁵

Duangkaew Ngernpoolsap

¹ ปร.ด. รองศาสตราจารย์ ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Email: juthaarat@gmail.com

² ปร.ด. อาจารย์ ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Email: to_kwangnoy@hotmail.com

³ ปร.ด. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Email: fhumsppv@ku.ac.th

⁴ อาจารย์ ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Email: fhumwpc@ku.ac.th

⁵ อาจารย์ ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Email: notekuhum@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้วิธีการวิจัยแบบประเมิน โดยใช้ตัวแบบชิป (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ บริบทหลักสูตร ปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต กระบวนการใช้หลักสูตร และผลผลิต ประชากรวิจัยประกอบด้วย อาจารย์ นิสิตปัจจุบัน มหาบัณฑิต และนายจ้างของมหาบัณฑิต รวม 77 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2555 แบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวนร้อยละ 93.51 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าบริบทของหลักสูตร ปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต กระบวนการใช้หลักสูตร และผลผลิตมีความเหมาะสมระดับมาก การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่เป็นจริงและที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตคาดหวังมีความแตกต่างกัน โดยคุณลักษณะของบัณฑิตที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตคาดหวังสูงกว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่เป็นจริง ข้อเสนอแนะ งานวิจัยหลักสูตรควรปรับปรุงด้านรายวิชา สถานที่เรียน สื่อการสอน และการจัดแผนการเรียน

Abstract

This study aims to evaluate the curriculum of master of Arts program in Communication Arts and Information B.E. 2552, Kasetsart University , CIPP model was used as an evaluation frame consisting 4 aspects as context, input, process and product. The target group consisted of 77 subjects including instructor, student, alumni and employee. Rating scale questionnaire was administered and then data were analyzed and presented by percentage, mean, and standard deviation. Collected data from October 2011 to January 2012, were returned 93.51%. The results shown as the evaluation of context, input, process, and product were ranked at a high level. When compared those of authentic and expected characteristics of the bachelors, it was found that those of expected characteristics by employee was higher. The study suggested that the curriculum should be improved according to subject, classroom, instructional media as well as plan provision.

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Keyword: Curriculum evaluation, Master of Arts Program in Communication Arts and Information B.E. 2552, Kasetsart University

ความสำคัญและที่มาของปัญหาของวิจัย

หลักสูตรมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้การศึกษาระบุเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาและเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา ในการจัดหลักสูตรนั้น ไม่มีหลักสูตรใดที่มีความสมบูรณ์โดยไม่ต้องมีการปรับปรุง นอกจากนี้หลักสูตรทุกหลักสูตร ยังได้รับผลกระทบ อันเกิดจากเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับสถาบันการศึกษา กล่าวคือเป็นเครื่องมือที่สะท้อนว่าหลักสูตรก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายหรือไม่ เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าส่วนไหนของหลักสูตรที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุง และเสนอแนวทางหลักการ วิธีการที่มีผลต่อการปรับปรุง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาที่เปิดหลักสูตรนั้นๆ (อัญชลี สารัตนะ. 2547: 20) ซึ่งสันต์ ธรรมบำรุง (2527: 31) ได้เน้นย้ำว่าการประเมินผลหลักสูตร ควรดำเนินการและกระทำอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพดีที่สุดในส่วนนี้แล้วในส่วนของการทวงคืนวิชาการยังได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือ สกอ. (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. 2553: 9)

ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2552 เหตุผลของการเปิดหลักสูตรเพื่อผลิตบุคลากรที่มีความสามารถออกสู่สังคมให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่เน้นให้บัณฑิตมีความสามารถในการบูรณาการองค์ความรู้ด้านนิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถในการจัดการสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงนักสารสนเทศศาสตร์ที่จำเป็นต้องมีความสามารถในการสื่อสารสารสนเทศไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ แรกเริ่มได้เปิดสอนเฉพาะหลักสูตรภาคปกติ ต่อมา พ.ศ. 2554 ได้เปิดสอนหลักสูตรภาคพิเศษเป็นรุ่นแรกเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนจำนวนมากที่ทำงานในเวลาปกติ ปัจจุบันหลักสูตรได้ผลิตมหาบัณฑิตแล้วจำนวน 1 รุ่น

ในประเทศไทยพบว่าภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งเดียวที่เปิดสอนหลักสูตรนิเทศศาสตร์และสารสนเทศในระดับปริญญาโท ส่วนคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนเฉพาะหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิตโดยมีวิชาเลือกชื่อว่า “กลุ่มวิชาการสื่อสารและสารสนเทศ” ในต่างประเทศพบว่าการเปิดสอนหลักสูตรนิเทศศาสตร์และสารสนเทศระดับบัณฑิตศึกษาในหลายสถาบัน เช่น มหาวิทยาลัยรัฐเจอร์ส (Rutgers University) ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหลักสูตรแรกและหลักสูตรเดียวที่มีการเปิดสอนในประเทศไทย ได้เปิดสอนมาระยะหนึ่งและยังไม่มีประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมารถนำไปใช้พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานด้านวิชาการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงหลักสูตรที่จะมีในอนาคต นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยทุก 5 ปี ผู้วิจัยซึ่งเป็นคณะกรรมการหลักสูตรดังกล่าวจึงสนใจประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้การประเมินรูปแบบชิป (CIPP model) ของสตัด์เฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งเป็นตัวแบบการประเมินหลักสูตรที่เป็นที่นิยมใช้กันมากที่สุด (รุจิรี ภู่อาระ. 2545: 15) ซึ่งเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อนำผลไปใช้ตัดสินใจในการบริหารหลักสูตร นอกจากนี้ยังเป็นประเมินหลักสูตรทั้งระบบ โดยการประเมินข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กับสภาพการใช้หลักสูตรในด้านต่าง ๆ ที่มีควมครอบคลุมมากที่สุด ประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร 4 ด้านคือ 1) ด้านบริบทของหลักสูตร (Context) ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระวิชาของหลักสูตร 2) ปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต (Input) ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน สถานที่เรียน สื่อการสอน และวัสดุและครุภัณฑ์ การศึกษา 3) กระบวนการใช้หลักสูตร (Process) ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนและ 4) ด้านผลผลิต (Product) ที่ได้จากหลักสูตรว่ามหาบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตของหลักสูตรในด้านคุณลักษณะที่มีคุณภาพและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาบัณฑิตที่เป็นจริงกับที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตคาดหวัง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมินประกอบด้วย 1) บริบทของหลักสูตร ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาสาระวิชาของหลักสูตร 2) ปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน สถานที่เรียน สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน และวัสดุและครุภัณฑ์การศึกษา 3) กระบวนการใช้หลักสูตร ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน 4) ผลผลิต เป็นการประเมินคุณลักษณะที่มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมหาบัณฑิต

2. ประชากรในการวิจัย แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์ 17 คน นิสิตปัจจุบัน 49 คน มหาบัณฑิต 7 คน และผู้ใช้มหาบัณฑิต 4 คน รวมทั้งสิ้น 77 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งข้อคำถามเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินบริบทของหลักสูตร ปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต และกระบวนการใช้หลักสูตรสำหรับสอบถามอาจารย์ผู้สอน นิสิตปัจจุบัน และมหาบัณฑิต และตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตรสำหรับสอบถามมหาบัณฑิตและผู้ใช้มหาบัณฑิต การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัยโดยทดลองกับประชากรในการวิจัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98 แบบสอบถามสำหรับนิสิตปัจจุบัน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.99 แบบสอบถามสำหรับมหาบัณฑิต ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97 และแบบสอบถามสำหรับผู้ใช้มหาบัณฑิต ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.96

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2554 ถึงเดือนมกราคม 2555 โดยแจกแบบสอบถามแก่นิสิตปัจจุบันและอาจารย์ด้วยตนเอง และแจกแบบสอบถามแก่มหาบัณฑิตและผู้ใช้มหาบัณฑิตทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 72 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.51 ของแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมดจำนวน 77 ฉบับ รายละเอียดแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำแนกตามกลุ่มประชากร

กลุ่มประชากร	จำนวนแบบสอบถามที่แจก	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน	
		จำนวน	ร้อยละ
นิสิตปัจจุบัน	49	49	100.00
อาจารย์	17	14	82.35
มหาบัณฑิต	7	6	85.71
ผู้ใช้มหาบัณฑิต	4	3	75.00
รวม	77	72	93.51

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้แจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 72 คน เป็นนิสิตปัจจุบัน จำนวน 49 คน (ร้อยละ 68.06) อาจารย์จำนวน 14 คน (ร้อยละ 19.44) มหาบัณฑิตจำนวน 6 คน (ร้อยละ 8.33) และผู้ใช้มหาบัณฑิตจำนวน 3 คน (ร้อยละ 4.17) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นิสิตปัจจุบัน เป็นเพศหญิงร้อยละ 71.40 เพศชายร้อยละ 28.60 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี มีร้อยละ 89.80 เข้าเรียนปีการศึกษา 2554 ร้อยละ 77.60 ด้านแผนการเรียน พบว่านิสิตส่วนใหญ่เรียนแผน ก ร้อยละ 71.40 เรียนภาคปกติและภาคพิเศษ มีจำนวนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 51.00 และร้อยละ 49.00 ตามลำดับ นิสิตส่วนใหญ่มีงานประจำทำ ร้อยละ 61.20 ด้านเหตุผลที่เลือกเรียนหลักสูตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.80 ตอบว่าต้องการเพิ่มวุฒิ ซึ่ง ใกล้เคียงกับต้องการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์มีร้อยละ 75.50

อาจารย์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีร้อยละ 64.30 มีอายุอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี ร้อยละ 42.90 ร้อยละ 64.30 จบการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ ร้อยละ 50.00 อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 35.70 มีประสบการณ์ในการสอน 6 - 10 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับและมีประสบการณ์ระหว่าง 16 - 20 ปี ซึ่งมีร้อยละ 28.60 อาจารย์ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในหลักสูตรโดยเป็นผู้สอนหลักร้อยละ 64.30

มหาบัณฑิต ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 83.30 ทั้งหมดร้อยละ 100.00 มีอายุอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี และทำงานไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนร้อยละ 66.70

ผู้ใช้มหาบัณฑิต พบว่าทั้งหมดเป็นเพศหญิง ร้อยละ 100.00 มีอายุในช่วง 21 - 30 ปี 31 - 40 ปี และมากกว่า 50 ปี มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 33.33 ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท และทั้งหมดร้อยละ 100.00 มีสถานะเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของมหาบัณฑิต

2. ผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.1 ด้านบริบทของหลักสูตร

2.1.1 หลักการและเหตุผลของหลักสูตร พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่ม เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ทำให้มองเห็นความสำคัญของการผลิตมหาบัณฑิต ($\bar{X} = 4.14$) การใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.12$) ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความสอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.10$ เท่ากัน) ตามลำดับ

2.1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่ม เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ สอดคล้องกับหลักการและเหตุผลของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.38$) สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.25$) ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.17$) สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.13$) และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

2.1.3 โครงสร้างของหลักสูตร พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มเห็นว่าจะมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่ใช้ศึกษาตลอดหลักสูตร 2 ปีการศึกษา ($\bar{X} = 4.39$) จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 36 หน่วยกิต ($\bar{X} = 4.32$) โครงสร้างหลักสูตรสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.28$) โครงสร้างหลักสูตรในหมวดวิชาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.26$) จำนวนหน่วยกิตวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิตของหลักสูตรแผน ก ($\bar{X} = 4.23$) จำนวนหน่วยกิตของแต่ละรายวิชา ($\bar{X} = 4.22$) จำนวนหน่วยกิต ในหมวดวิชาเอก 24 หน่วยกิตของหลักสูตรแผน ก ($\bar{X} = 4.19$) จำนวนหน่วยการศึกษาค้นคว้าอิสระ 6 หน่วยกิตของหลักสูตรแผน ข ($\bar{X} = 4.14$) และจำนวนหน่วยกิต ในหมวดวิชาเอก 30 หน่วยกิตของหลักสูตรแผน ข ($\bar{X} = 4.12$) ตามลำดับ

2.1.4 เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มเห็นว่าจะมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ เนื้อหาของรายวิชามีความทันสมัยเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.28$) เนื้อหาของรายวิชาช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.19$) เนื้อหาในแต่ละรายวิชาเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต ($\bar{X} = 4.16$) เนื้อหาของรายวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และความเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.12$) เนื้อหาของรายวิชาสามารถนำไปใช้ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.10$) เนื้อหาของรายวิชามีความเหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนดให้และเนื้อหาของรายวิชาสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.81$ เท่ากัน) ตามลำดับ

2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต

2.2.1 ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่ม เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียน ($\bar{X} = 4.43$) ผู้สอนมีการเตรียมการสอน ($\bar{X} = 4.40$) ผู้สอนเป็นที่ปรึกษาที่ดีต่อผู้เรียน ($\bar{X} = 4.37$) ผู้สอนมีทักษะหรือความเชี่ยวชาญในการสอน ($\bar{X} = 4.35$) ผู้สอนทำการสอนครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรรายวิชาและผู้สอนมีการปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.34$ เท่ากัน) ผู้สอนรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.32$) ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา และผู้สอนมีความยุติธรรมต่อผู้เรียนทุกคน ($\bar{X} = 4.29$ เท่ากัน) ผู้สอนมีการเลือกใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลายและเหมาะสม ($\bar{X} = 4.06$) ผู้สอนมีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับรายวิชาในหลักสูตร ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

2.2.2 ด้านผู้เรียน พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่ม เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและ

การเรียนในสาขาวิทยาศาสตร์และสารสนเทศ ($\bar{X}=4.43$) ผู้เรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนในชั้นเรียน ($\bar{X}=4.31$) จำนวนผู้เรียนแต่ละชั้นปีมีความเหมาะสมกับหลักสูตร ($\bar{X}=4.24$) ผู้เรียนมีความตั้งใจต่อการศึกษาตามหลักสูตร ($\bar{X}=4.21$) ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X}=4.16$) ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน ($\bar{X}=4.07$) ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เพียงพอกับการศึกษาตามหลักสูตร ($\bar{X}=3.84$) และมีเพียงด้านเดียวที่ในภาพรวมเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับปานกลางคือผู้เรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับรุ่นพี่และรุ่นน้อง ($\bar{X}=3.49$) ตามลำดับ

2.2.3 ด้านสถานที่เรียน พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่ม เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าด้านที่ในภาพรวมทุกกลุ่มเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับมาก เรียงลำดับ ได้แก่ ห้องน้ำ/ห้องสุขามีความสะอาดและเพียงพอ ($\bar{X}=4.12$) ห้องเรียนมีขนาดเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ($\bar{X}=4.07$) ห้องพักอาจารย์มีความเหมาะสมต่อการให้คำปรึกษา ($\bar{X}=4.06$) ห้องเรียนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.88$) ห้องเรียนมีความสมัยและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=3.71$) ส่วนด้านที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง คือห้องพักของนิสิตมีความเหมาะสมและมีจำนวนเพียงพอ ($\bar{X}=3.31$) และสถานที่เรียนมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ไม่มีเสียงดัง มีความเป็นระเบียบเป็นต้น ($\bar{X}=3.28$) ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่ามักมีเสียงของนิสิตปริญญาตรีดังเข้ามารบกวนการเรียน (จำนวน 8 คน)

2.2.4 ด้านสื่อ/อุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าด้านที่ในภาพรวมทุกกลุ่มเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับมาก เรียงลำดับ ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ($\bar{X}=4.06$) การใช้ระบบอินเทอร์เน็ตมีความสะดวกรวดเร็ว ($\bar{X}=3.90$) การให้บริการของห้องสมุดมีความสะดวกรวดเร็ว ($\bar{X}=3.72$) สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีคุณภาพดีและใช้งานได้สะดวก ($\bar{X}=3.66$) สื่อการสอนมีความทันสมัย น่าสนใจ ($\bar{X}=3.53$) ส่วนด้านที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง คือสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ($\bar{X}=3.40$) เอกสารตำราในห้องสมุดมีความทันสมัย ($\bar{X}=3.38$) และเอกสารตำราในห้องสมุดเพียงพอต่อการศึกษาค้นคว้า ($\bar{X}=3.32$)

2.3 ด้านกระบวนการใช้หลักสูตร

2.3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ความเหมาะสมของการใช้เวลาศึกษาตามหลักสูตรไม่เกิน 8 ภาคการศึกษาปกติ ($\bar{X}=4.22$) การจัดเวลาศึกษาตามหลักสูตร 4 ภาคเรียนมีความเหมาะสมกับหลักสูตร ($\bar{X}=4.06$) การจัดแผนการเรียนในแต่ละภาคเรียนมีความเหมาะสมกับหลักสูตร ($\bar{X}=3.99$) การจัดเวลาเรียนในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม ($\bar{X}=3.70$) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานบริหารต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมีความสะดวกรวดเร็ว ($\bar{X}=3.68$) ตามลำดับ

2.3.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่ม เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ผู้สอนแจ้งจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ของรายวิชา เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลของรายวิชาไว้ชัดเจน ($\bar{X}=4.43$) ผู้สอนสอนได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา ($\bar{X}=4.28$) ผู้สอนเลือกใช้สื่อการสอนได้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ($\bar{X}=4.16$) ผู้สอนเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและมอบหมายงานเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ($\bar{X}=4.16$) ผู้สอนเลือกใช้รูปแบบการสอนได้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ($\bar{X}=3.99$) และผู้สอนมีการสรุปทบทวนเนื้อหาที่สอนผ่านไปแล้ว ($\bar{X}=3.94$) ตามลำดับ

2.3.3 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มเห็นว่ามีความเหมาะสมใน

ระดับมาก ($\bar{X}=4.22$) พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน คือการให้คะแนนของผู้สอนมีมาตรฐานและมีความยุติธรรม ตรวจสอบได้ ($\bar{X}=4.30$) มีการกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินอย่างชัดเจน ($\bar{X}=4.25$) การวัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาวิชา ($\bar{X}=4.24$) การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ($\bar{X}=4.20$) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินตนเอง ($\bar{X}=4.09$) ตามลำดับ

2.4 ด้านผลผลิต

2.4.1 คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีคุณภาพ พบว่าในภาพรวมมหาบัณฑิตเห็นว่ามีในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีคุณภาพแต่ละด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ความสามารถและทักษะในการสื่อสารโดยครอบคลุมทักษะด้านการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน และความสามารถและทักษะในการทำงานเป็นทีม เช่น กระบวนการคิดการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหาาร่วมกัน ($\bar{X}=4.33$ เท่ากัน) ความรู้ความสามารถและทักษะในการสร้างองค์ความรู้โดยการวิจัย ($\bar{X}=3.67$) เป็นต้น

2.4.2 คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ พบว่าในภาพรวมมหาบัณฑิตเห็นว่ามีในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$) เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์แต่ละด้าน พบว่ามีในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายมีวินัยและค่านิยมที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ ($\bar{X}=4.67$ เท่ากัน) โดยข้อที่มีความเหมาะสมในระดับมากคือมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง มีวิจรรย์ญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหา ($\bar{X}=4.50$ เท่ากัน) มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล มีภาวะผู้นำมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความสามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง และเสียสละอุทิศตนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X}=4.33$ เท่ากัน) มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ศึกษา รอบรู้ในวิชาการที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับที่สื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา ($\bar{X}=4.00$ เท่ากัน)

3. ผลการเปรียบเทียบผลผลิตของหลักสูตรในด้านคุณลักษณะที่มีคุณภาพและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาบัณฑิตที่เป็นจริงกับที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตคาดหวัง

3.1 ด้านคุณลักษณะที่มีคุณภาพ ในภาพรวมพบว่าผู้ใช้มหาบัณฑิตเห็นว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีคุณภาพของมหาบัณฑิตที่เป็นจริงกับที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าความคาดหวัง ($\bar{X}=4.88$) สูงกว่าค่าที่เป็นจริง ($\bar{X}=4.56$) ซึ่งแสดงว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่เป็นจริงต่ำกว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตคาดหวัง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตคาดหวังสูงกว่าคุณลักษณะที่เป็นจริงในด้านความสามารถและทักษะในการสื่อสาร (ค่าความคาดหวัง $\bar{X}=5.00$ ค่าความเป็นจริง $\bar{X}=4.67$) ความสามารถและทักษะในการทำงานเป็นทีม (ค่าความคาดหวัง $\bar{X}=5.00$ ค่าความเป็นจริง $\bar{X}=4.67$) และการมีความรู้ความสามารถและทักษะในการสร้างองค์ความรู้โดยการวิจัย (ค่าความคาดหวัง $\bar{X}=4.67$ ค่าความเป็นจริง $\bar{X}=4.33$)

3.2 ด้านคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในภาพรวมพบว่าผู้ใช้มหาบัณฑิตเห็นว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในส่วนของความคาดหวังและความเป็นจริง อยู่ในระดับมากที่สุดโดยค่าความคาดหวัง ($\bar{X}=4.91$) สูงกว่าค่าที่เป็นจริง ($\bar{X}=4.60$) ซึ่งแสดงว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่เป็นจริงต่ำกว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตคาดหวัง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่ค่าความคาดหวังและความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าความคาดหวังสูงกว่าค่าความเป็นจริง ได้แก่การมีมนุษยสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และการมีวิจรรย์ญาณและความสามารถในการแก้ปัญหา ($\bar{X}=5.00$ และ 4.67 เท่ากัน)

คุณลักษณะที่ค่าความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดและค่าความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีความรู้ความ

สามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล การมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การมีความสามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ (\bar{X} = 4.67 และ 4.33 เท่ากัน) การมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ศึกษารอบรู้ในวิชาการที่เกี่ยวข้อง การมีภาวะผู้นำ การมีความรับผิดชอบต่อสังคมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และการมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับที่สื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา (\bar{X} = 5.00 และ 4.33 เท่ากัน)

ส่วนคุณลักษณะที่ค่าความคาดหวังและความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน (\bar{X} = 5.00) ได้แก่การมีคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ การมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง การมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การมีวินัยและค่านิยมที่ดี และเสียสละ อุทิศตนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 ของมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านบริบทของหลักสูตร พบว่าผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่มคือนิสิตปัจจุบัน อาจารย์ และมหาบัณฑิต เห็นว่าในภาพรวมของหลักการและเหตุผลของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา (สมชาติ บุญโท. 2541; วราภรณ์ ตรีราช. 2542; ศิริพงษ์ เพี้ยศิริ. 2544; อนุสรณ์ นางทะราช. 2549; ลีทธิชัย ศรีสุชาติ. 2550) ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยเกิน 4.00 ขึ้นไป ยกเว้นเนื้อหาของรายวิชาที่มีความเหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนดให้และเนื้อหาของรายวิชาสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 4.00 คืออยู่ในระดับ 3.81 เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉพาะ นิสิต ที่เห็นว่าการจัดตารางเวลาเรียนค่อนข้างแน่น ไม่เหมาะกับผู้ที่เรียนภาคพิเศษ ซึ่งต้องทำงานประจำ โดยต้องการให้ลดจำนวนวันเรียนลง ส่วนด้านเนื้อหาของรายวิชาสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน อาจเป็นเพราะผู้เรียนอาจคาดหวังว่ารายวิชาควรเป็นการบูรณาการ เหมือนชื่อหลักสูตรที่เป็นนิติศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ แต่ในสภาพการสอนและพิจารณาจากรายวิชาพบว่ายังประสบปัญหาในการบูรณาการทั้งสองศาสตร์ได้อย่างกลมกลืน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เห็นว่ารายวิชาที่เปิดสอนควรเป็นการบูรณาการทั้งสองศาสตร์

ด้านปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต พบว่าผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่มคือนิสิตปัจจุบัน อาจารย์ และมหาบัณฑิต เห็นว่าในภาพรวมของอาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน สถานที่เรียน สื่อและอุปกรณ์การเรียน มีความเหมาะสมระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา (สมชาติ บุญโท. 2541; วราภรณ์ ตรีราช. 2542; ศิริพงษ์ เพี้ยศิริ. 2544; อนุสรณ์ นางทะราช. 2549; ลีทธิชัย ศรีสุชาติ. 2550)

ด้านอาจารย์ผู้สอน ในรายละเอียดพบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 4.00 ยกเว้นด้านผู้สอนมีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับรายวิชาในหลักสูตรที่พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.97 ซึ่งสอดคล้องกับงานของอนุสรณ์ นางทะราช (2549) ที่เห็นว่าควรมีการปรับปรุงจำนวนผู้สอน

ด้านผู้เรียน ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 4.00 ยกเว้นด้านผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เพียงพอกับการศึกษาตามหลักสูตรที่พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.84 ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่าการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาในหลักสูตรเปิดรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา ดังนั้นจึงทำให้ผู้เรียนที่ไม่ได้สำเร็จในสาขาวิชาหรือสารสนเทศศาสตร์ มีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานของอนุสรณ์ นางทะราช (2549) และลีทธิชัย ศรีสุชาติ (2550) ที่เห็นว่าควรมีการสอนปรับพื้นฐานให้ผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีเพียงด้านเดียวที่ในภาพรวมเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับปานกลางคือด้านผู้เรียนมีความสัมพันธ์อันดี

กับรุ่นพี่และรุ่นน้อง ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่านิสิตส่วนใหญ่หรือร้อยละ 61.20 มีงานประจำทำ จึงทำให้ไม่มีเวลาในการร่วมกิจกรรมระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง นอกจากนี้การเรียนการสอนในระดับปริญญาโทยังไม่ได้มุ่งเน้นกิจกรรมมากเท่ากับการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่นิสิตทุกชั้นปีได้ทำกิจกรรมร่วมกัน จึงส่งผลต่อความผูกพันระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง

ด้านสถานที่เรียน แม้ว่าในภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก แต่ก็มีค่าเฉลี่ยเพียง 3.77 นอกจากนี้เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าในประเด็นที่ผู้ประเมินเห็นว่าเหมาะสมระดับปานกลางคือด้านห้องพักของนิสิตมีความเหมาะสมและมีจำนวนเพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาที่บางหลักสูตรเช่นกัน ได้แก่ งานวิจัยของสมชาติ บุญโท (2541) ที่เห็นว่าควรมีการปรับปรุงสถานที่พักผ่อนระหว่างรอเรียนให้มีความเหมาะสมและเพียงพอ ด้านสถานที่เรียนมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ไม่มีเสียงดัง ความเป็นระเบียบเป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนิสิตผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นว่ามักมีเสียงของนิสิตปริญญาตรีดังเข้ามารบกวนการเรียน ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะอาคารเรียนของภาควิชาวิทยาศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ค่อนข้างคับแคบ และมีจำนวนห้องน้อย ซึ่งต้องรองรับทั้งห้องพักอาจารย์ ห้องฝึกทักษะทางวิทยาศาสตร์ของนิสิตระดับปริญญาตรี ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องกิจกรรม ห้องประชุม และห้องเรียน ทำให้เกิดความแออัดในการใช้งานและมีเสียงดังรบกวนกัน

ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน แม้ว่าในภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก แต่ก็มีค่าเฉลี่ยเพียง 3.62 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าเหมาะสมระดับปานกลาง คือ สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะภาควิชาวิทยาศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีเครื่องคอมพิวเตอร์จำนวนเพียง 12 เครื่อง สำหรับให้บริการแก่นิสิตทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จำนวนประมาณ 300 คน ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับรองรับการใช้งานของนิสิตได้ทั้งหมด นอกจากนี้ด้านเอกสารตำราในห้องสมุดมีความทันสมัย และเอกสารตำราเพียงพอในห้องสมุดต่อการศึกษาค้นคว้า ก็พบว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลางเช่นกันซึ่งสอดคล้องกับบางหลักสูตรเช่นกัน ได้แก่ งานวิจัยของสมชาติ บุญโท (2541) ที่พบว่าห้องสมุดยังมีเอกสารตำราเรียนไม่เพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะหลักสูตรวิทยาศาสตร์และสารสนเทศระดับปริญญาโท เริ่มเปิดการเรียนการสอนรุ่นแรกในปี พ.ศ. 2552 ด้วยเป็นระยะเริ่มแรกของการเปิดการเรียนการสอน จึงอาจทำให้ห้องสมุดไม่สามารถจัดหาเอกสารตำราที่มีความทันสมัยและเพียงพอต่อการศึกษาค้นคว้า อีกทั้งห้องสมุดยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดซื้อด้วย

ด้านกระบวนการใช้หลักสูตรพบว่าผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่มคือนิสิตปัจจุบัน อาจารย์ และมหาบัณฑิต เห็นว่าในภาพรวมทุกด้านมีความเหมาะสมระดับมาก สอดคล้องกับงานของ ศิริพงษ์ เพียศิริ (2544) อนุสรณ์ นางทะราช (2549) ลิทธิชัย ศรีสุชาติ (2550) โดยด้านกระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเกิน 4.00 ยกเว้นด้านการบริหารจัดการหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าคือ 3.92 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการจัดแผนการเรียนในแต่ละภาคเรียนมีความเหมาะสมกับหลักสูตรมีค่าเฉลี่ย 3.99 และการจัดเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาที่มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.70 ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนิสิตส่วนใหญ่ที่เห็นว่าการจัดเวลาเรียนไม่เหมาะสม แน่นมากเกินไป ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะนิสิตส่วนหนึ่งที่เรียนหลักสูตรภาคพิเศษต้องทำงานประจำ แต่นิสิตต้องเรียนในตอนเย็นหลังเลิกงานของบางวันในช่วงจันทร์ถึงศุกร์ จึงทำให้ไม่สามารถอุทิศเวลาให้กับการเรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ในด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานบริหารต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมีความสะดวกรวดเร็วที่มีค่าเฉลี่ย 3.68 ก็เป็นเพราะนิสิตส่วนใหญ่มีงานประจำทำ ทำให้ไม่สะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานบริหารต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยได้ในเวลาราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สมชาติ บุญโท (2541) อนุสรณ์ นางทะราช (2549) ที่เห็นว่าควรปรับปรุงด้านการติดต่อประสานงาน

ด้านผลผลิตผลการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีคุณภาพตามความคิดเห็นของมหาบัณฑิต พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านที่มีความเหมาะสมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือความรู้ความสามารถและทักษะในการสร้างองค์ความรู้โดยการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ใช้มหาบัณฑิตที่มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะด้านนี้

อยู่ระดับมากที่สุด แต่ความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งคุณลักษณะด้านนี้มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 มุ่งเน้นการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง ในสาขาวิชาต่างๆ โดยกระบวนการวิจัย เพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้ของนิสิตเป็นอย่างมาก

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมหาบัณฑิตตามความคาดหวังและความเป็นจริงของผู้ใช้มหาบัณฑิต ในภาพรวม พบว่าค่าเฉลี่ยความคาดหวังสูงกว่าค่าเฉลี่ยความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานของสมชาติ บุญโท (2541) สิทธิชัย ศรีสุชาติ (2550) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าส่วนใหญ่เป็นคุณลักษณะความรู้ความสามารถทางวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าความคาดหวังของผู้ใช้มหาบัณฑิต ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ความสามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มหาบัณฑิตและความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ศึกษาและรอบรู้ในวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จึงอาจขาดความเชี่ยวชาญในการทำงาน และส่วนใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ทำงานไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนถึงร้อยละ 66.70 จึงทำให้ไม่ได้ใช้วิชาความรู้ที่ศึกษามาในการทำงานอย่างเต็มที่ จึงเป็นไปได้ที่ทำให้ผู้บังคับบัญชามีความคาดหวังสูงกว่าความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

1. ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

1.1 ควรเปิดรายวิชาใหม่ที่เป็นบูรณาการของศาสตร์ด้านนิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์อย่างแท้จริง เช่น การสื่อสารในวิชาชีพสารสนเทศ การวิจัยด้านนิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เป็นต้น

1.2 ควรเปิดรายวิชาที่เป็นการปรับพื้นความรู้ด้านนิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ให้กับผู้เรียนที่ไม่มีพื้นความรู้ด้านนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน

1.3 ควรเปิดรายวิชาที่ทันสมัยสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของศาสตร์ด้านนิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต

2.1 ด้านผู้เรียน ควรส่งเสริมการจัดให้มีกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตแต่ละรุ่น โดยเฉพาะการจัดให้มีการศึกษาดูงานร่วมกันนอกสถานที่ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ และสร้างความสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.2 ด้านสถานที่เรียน

- ควรจัดให้มีห้องเรียนที่เหมาะสม มีขนาดเพียงพอในการรองรับจำนวนนิสิต รวมถึงมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเฉพาะไม่มีเสียงดังรบกวน

- ควรจัดให้มีห้องพักสำหรับนิสิตปริญญาโท เพื่อให้ นิสิตได้พักผ่อน และทำงานค้นคว้าส่วนตัว นอกเหนือจากเวลาเรียน

2.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

- ควรจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งานของนิสิต

- ควรเสนอแนะให้ห้องสมุดจัดหาเอกสารตำรา งานวิจัยทั้งสิ่งพิมพ์และฐานข้อมูลในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อให้มีจำนวนเพียงพอต่อการค้นคว้าของนิสิตในหลักสูตร

3. ด้านกระบวนการใช้หลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนในแต่ละภาคการศึกษาของหลักสูตรภาคพิเศษ ควรคำนึงถึง

ผลกระทบต่อการทำงานประจำของนิสิตด้วย

4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร ควรเพิ่มความเข้มแข็งพื้นฐานความรู้ด้านวิจัยและภาษาต่างประเทศให้กับนิสิต อาทิ มีการจัดอบรมเพิ่มนอกเหนือจากการเรียนในรายวิชา

เอกสารอ้างอิง

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพฯ: อลิอันเพรส.
- ทิพยา กิจวิจารณ์. (2547). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา**. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทีศนา แชมมณี. (2528). **การประเมินผลหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: หน่วยพัฒนาคณาจารย์ ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนิจ ศรีหานารณ. (2546). **การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2540) มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปทีป เมธาคณวุฒิ. (2532). **หลักสูตรอุดมศึกษา: การประเมินและพัฒนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2552). **หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและสารสนเทศ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และภาควิชาศิลปะนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2552**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- รุจิรี ภูสาระ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตร: ตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- วรภรณ์ ตราชู. (2542). **การประเมินหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุงใหม่) พุทธศักราช 2537 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- วนิดา เพ็ญกิงกาญจน์. (2542). **การประเมินหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ**. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2538). **การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2539). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน: มติใหม่**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ. (2544). **การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2534 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา)**. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมชาติ บุญโท. (2541). **การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ พุทธศักราช 2535 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

-
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2527). **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: หน่วยพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่อง แนวทางการปฏิบัติ
ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. (2553). **มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง.
พิมพ์ครั้งที่ 6**. กรุงเทพฯ: สำนักฯ.
- ลิทธิชัย ศรีสุชาติ. (2550). **การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง)
วิชาเอกวิศวกรรมอุตสาหการ-เชื่อมประกอบ พุทธศักราช 2543 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)**. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่: เดอะ โนวเลจ เซนเตอร์.
- อนุสรณ์ นางทะราช. (2549). **การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัญชลี สารรัตน์. (2547). **การประเมินหลักสูตร**. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.